

**Perustevaliokunnan lausunto 1/2015 käsikirja-
valiokunnalle kirkkohallituksen esityksestä 13/2014**

Virsikirjan lisävihkon hyväksyminen

Asianro 2011-00414

Kirkkohallitus on tehnyt kirkolliskokoukselle esityksen virsikirjan lisävihkoksi. Kirkolliskokous on täysistunnossaan 5. päivänä toukokuuta 2015 päättänyt lähettää asian käsikirjavalioikuntaan, jolle perustevaliokunnan on annettava lausuntonsa.

Esityksen tausta

Kirkkohallituksen esitys sisältää ehdotukset suomenkielisen ja ruotsinkielisen virsikirjan lisävihkoiksi sekä niiden teologiset perustelut. Perustevaliokunta keskittyy lausunnossaan esityksen niihin osiin, jotka koskevat sen tehtäväaluetta eli kirkon uskoa, oppia ja kirkon työn perusteita. Lausunnossa käsitellään ensin lisävihkotyön yleisiä teologisia lähtökohtia ja sen jälkeen yksittäisiä virsiä.

Lisävihkotyön lähtökohdat

Kirkolliskokous antoi syysistunnossaan 10.11.2010 kirkkohallitukselle tehtäväksi virsikirjan lisävihkon valmistelun. Päätös perustui edustaja-aloitteeseen 4/2010. Aloitteessa toivottiin kohta 25 vuoden ikäisen virsikirjan rinnalle tuoreita virsiä, joiden aiheet ja kieli nousevat tämän päivän tarpeista. Mietinnössään 3/2010 käsikirjavalioikunta katsoi, että lisävihkon julkaiseminen on hyvä väliaskel ennen seuraavaa virsikirjauudistusta. Olisi järkevää aloittaa virsikirjan lisävihkon valmistelu, vaikka polttavaa tarvetta virsikirjan kokonaisuudistukselle ei vielä olekaan. Mitä tulee lisävihkon virsien valintaan, mietinnön mukaan huomio tulisi kiinnittää laulujen sisältöön, tyyliin ja siihen, kuinka hyvin ne toimivat yhteislauluina. Perusperiaatteena on, että virsi on Raamattuun pohjautuva laulu, jossa sisältö, sävel ja runoasu välittävät kirkon uskoa ja ihmisen kokemusta. Tämän lisäksi virsikirjan lisävihkoon tulisi tehdä varta vasten uusia virsiä tällä hetkellä puuttuvista aihepiireistä. Tarkkarajaisten, tiettyyn tilanteeseen tarkoitettujen virsien ohella tarvitaan myös virsiä, joita voidaan käyttää monissa eri yhteyksissä. Myös kansainvälisestä laulumateriaalista voi löytyä virsiä lisävihkoon. Oleellista valiokunnan mielestä oli, että virsikirjan lisävihko valmistetaan huolella ja se saa virallisen hyväksynnän kirkolliskokouksessa.

Kirkkohallituksen asettama lisävihkotyöryhmä on ottanut lähtökohdakseen kirkolliskokouksen toimeksiannon. Se lähestyy virren määritelmää toteamalla, että Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa virrellä tarkoitetaan useimmiten kirkolliskokouksen hyväksymää hengellistä yhteislaulua, ja että lisävihkohankkeen toimeksi-

annossa korostuvat virren pohjautuminen Raamattuun ja kirkon yhteiseen uskoon sekä ihmisten kokemusmaailmaan. Työryhmän perusteluissa todetaan kuitenkin, että virrelle ei ole olemassa yksiselitteistä ja yhteisesti hyväksyttyä määritelmää. Niissä pohditaan virren suhdetta hengelliseen lauluun ja todetaan, että virren ahdas määritelmä vastaa käsikirjavalioikunnan mietinnön määritelmää. Väljemmän määritelmän mukaan virrellä voidaan tarkoittaa mitä tahansa yhteisesti lauletuksi tarkoitettua laulua, jolla on jokin liittymäkohta uskonnolliseen kysymyksenasetteluun.

Perusteluissa korostetaan myös virren luonnetta seurakunnan yhteislauluna, joka edistää seurakuntalaisten yhteyden kokemusta ja osallisuutta. Virret voidaan niiden mukaan jakaa sisältökeskeisiin (sekventiaaliset) ja osallistumiskeskeisiin (sykliset). Lisävihkossa on ollut pyrkimys lisätä virsisisältöjen monipuolisuutta ja kokeilla uudenlaisia, sisällöltään ja muodoltaan moninaisempia virsiä. Lisävihkon perusteluissa katsotaan virsien keskeisenä haasteena olevan välittää sekä kirkon yhteistä uskoa että monien ihmisten kokemusta ja elämäntodellisuutta. Virren teologian perusta on niiden mukaan kirkon trinitaarinen usko kaiken erilaisuuden ylittävään Jumalan lahjoittavaan rakkauteen. Työssä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että virsi mahdollistaisi monenlaisista ihmisistä koostuvan seurakunnan yhteisen laulamisen yhteisessä jumalanpalveluksessa.

Tämän vuoksi lisävihkovirsissä on pyritty painottamaan yhtäältä kiitollisuutta ja iloa Jumalan luomista lahjoista ja toisaalta nykypäivän elämän todellisuuden huomioon ottavia sisältöjä. Tavoite on ollut, että virsi olisi laulettavissa kaikenikäisten yhteisissä seurakunnan kokoontumisissa. Ikäkausiin perustuvasta ja muista vastaavista jaotteluista on haluttu luopua. Yhteyden rakentamisen ja ihmisryhmien ulos-sulkemisen välttämiseksi ehdotuksessa on kiinnitetty huomiota kielen inklusiivisuuteen. Toisaalta on pyritty löytämään tuoreita ja samalla kestäviä nykykielisiä ilmaisuja ja välttämään vanhahtavaa teologista ja hengellistä terminologiaa.

Suomenkieliseen lisävihkoon on tavoitteiden perusteella valittu virsiä, jotka soveltuisivat mahdollisimman moneen yhteyteen. Virsiä ei ole jaoteltu nykyisen virsikirjan osastojaon mukaan tai ikäryhmittäin. Ruotsinkielinen lisävihko poikkeaa suomenkielisestä siten, että ruotsinkielistä virsimateriaalia on ollut tarpeen täydentää laajemmin, joten sisältö muistuttaa enemmän perinteistä virsikirjaa.

Lisävihkotyöryhmä luettelee neljä yleistä virsien valinta- ja karsintaperustetta, joita se on käyttänyt työssään:

- (1) Ensimmäisenä lähtökohtana sillä on ollut tuoda joko musiikillisesti tai tekstisisällöllisesti jotakin uutta käytössä oleviin vuoden 1986 virsikirjoihin ja niiden liitteisiin.
- (2) Toiseksi virsien painopisteiksi on valittu ilo ja kiitos, luomakunta ja ihminen positiivisesta näkökulmasta, hiljaisuus ja pyhän kohtaaminen, hengellinen etsintä sekä yhteisöllisyys, osallisuus ja vieraanvaraisuus.
- (3) Kolmanneksi tärkeänä valintakriteerinä on työryhmän mukaan pidetty kirkolliskokouksen toimeksiannossa mainittua perusperiaatetta, jonka mukaan virsi on (a) Raamattuun pohjautuva laulu, jossa sisältö, sävel ja runoasu (b) välittävät kirkon uskoa ja (c) ihmisen kokemusta. Perustevaliokunta keskittyy arvioinnissa eri-

tyisesti tämän valintaperusteen täyttymiseen, mutta on jossakin määrin kiinnittänyt huomiota myös muihin perusteisiin silloin, kun ne risteävät valiokunnan tehtävän kanssa.

(4) Neljänneksi valintaan on vaikuttanut virren yhteislaulettavuus sekä sen soveltuvuus myös sisällöllisesti yhteisölliseen ilmaisuun.

Kysymys lisävihkon suhteesta virsikirjaan

Lisävihkoehdotus sisältää runsaasti uutta, kokeilevaa aineistoa. Lisävihkotyöryhmä on mm. järjestänyt uusia virsiä tuottaneen kutsuseminaarin, jonka pohjalta ehdotukseen on otettu kokonaan 18 uutta virttä, jotka eivät ole aiemmin olleet seurakuntakäytössä. Sen sijaan jo seurakuntalaisille muista suomalaisista hengellisistä laulukirjoista tuttuja tekstejä ehdotukseen on otettu vain vähän. Näin on tehty siitä huolimatta että käsikirjavalioikunnan mietinnössään 3/2010 esittelemän vuonna 2008 tehdyn tutkimuksen mukaan kaksi kolmesta seurakuntalaisesta toivoi kirkossa laulettavan rippikoulusta tuttuja lauluja.

Ratkaisu selittyy sillä, että lisävihkossa on haluttu kokeilla uudenlaista virsimateriaalia. Lisävihkon voidaan katsoa muodostavan tässä suhteessa välivaiheen ennen seuraavaa virsikirjan kokonaisuudistusta, vaikei tällaisesta kokonaisuudistuksesta olekaan vielä tehty päätöstä. Lisävihkossa on siksi mahdollista kokeilla uudenlaisia virsiä ja jättää ne, jotka eivät osoittaudu toimiviksi, pois seuraavassa kokonaisuudistuksessa.

Pyrkimys uudistaa virsiä ja koetella virren rajoja näkyy monissa lisävihkon aineistoryhmissä. Yksi ryhmä virsiä ovat ne, jotka voidaan katsoa syklisiksi. Näillä virsillä on yksi teema eri variaatioilla, avoin loppu ja ne ovat lyhyitä ja kommunikaatiivisia niin, että niissä korostuu yhteenkuuluvuus laulussa. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Taizé-laulut.

Toinen esimerkki virsikäsitteen ymmärtämisestä kirkossa tänä päivänä tulee ilmi lastenvirsissä. Monet lastenvirret nykyisessä virsikirjassa on kirjoitettu aikuisen näkökulmasta ja lapsinäkemyksestä käsin. Lisävihkoesityksessä virret taas on kirjoitettu niin, että ne sopivat lasten itsensä laulamiksi. Niin ollen ensisilmäyksellä yksinkertaiselta vaikuttava loru voi itse asiassa olla laulu, joka niin tekstin, melodian kuin rytminkin kannalta sopii lapselle itselleen. Tämä katsomus edustaa uutta otetta virsikäsitykseen.

Kolmas esimerkki ehdotuksesta, joka haastaa virren rajoja, on ruotsinkielisen lisävihkon virsi 93 ”Hon är svart som en natt”, joka kertoo prostituoidusta naisesta ja hänen raskaista ja vaikeista kokemuksistaan. Virressä kerrotaan, kuinka hän kampailun ja kaipuun kautta löytää luottamuksen Jeesukseen Kristukseen. Hän saa taas ihmisarvonsa ja voi nousta. Virren teksti on siinä mielessä haastava, että se nostattaa kysymyksen siitä, saako virrellä kohahduttaa voimakkaasti kuvaten ja käsitellen ajankohtaisia ongelmia yhteiskunnassa ja maailmassa.

Neljäs esimerkki siitä, mitä virrellä voidaan määritellä, on ehdotuksen nro 128 ”Idas sommarvisa”. Teksti tulee Astrid Lindgrenin kertomuksista Eemelistä ja Iidasta kirjasta ”Emil i Lönneberga”. Teksti on alun perin kirjoitettu antamaan ääni pienelle Iidalle, joka herättää muutaman eläimen heidän unestaan. Hän uskoo, että

hän on se, joka antaa niille elämän takaisin. Hän laulaa myös siitä, kuinka hän saa kukat kukkimaan ja kesän tulemaan. Siirrettyä merkityksessä on ilmeistä, että tekstin voi ymmärtää myös ilmaisuna Jumalan luomisvoimasta, kaikkivaltiuudesta ja hyvydestä. Kirkko siirtäisi tässä tapauksessa tekstin alkuperäisestä yhteydestään ja liittäisi sen omaan perinteeseensä.

Perustevaliokunnan arvio

Kirkolliskokouksen tehtäviin kuuluu hyväksyä ja määrätä käyttöön otettavaksi kirkolliset kirjat, joihin sisältyy virsikirja (KL 20:7). Päätös vaatii määränemmistöä (KL 7:10). Menettelytavan tarkoituksena on turvata, että kirkolliset kirjat heijastavat kirkon yhteistä uskoa. Myös käsikirjavalioikunta korosti mietinnössään 3/2010 sitä, että lisävihko saa virallisen hyväksynnän kirkolliskokouksessa. Näin siitä tulee osa virsikirjaa. Sen on tällöin täytettävä ne kriteerit, joita virsiltä voidaan edellyttää.

Perustevaliokunta korostaa lisävihkon aineiston arvioinnissa käsikirjavalioikunnan toimeksiantoon sisältynyttä ja lisävihkotyöryhmän kolmanneksi (3) valintakriteeriksi ottamaa määritelmää. Määritelmän mukaan virsi on (a) Raamattuun pohjautuva laulu, jossa sisältö, sävel ja runoasu (b) välittävät kirkon uskoa ja (c) ihmisen kokemusta. Olennaista valiokunnan mielestä on, miten näiden määritelmässä mainitun kolmen kriteerin (Raamattuun pohjautuva, välittää kirkon uskoa, välittää ihmisen kokemusta) välinen suhde ymmärretään. Riittääkö, että virsi täyttää yhden kriteereistä, vai tuleeko sen täyttää samassa määrin kaikki kolme?

Eri virsiehdotuksissa ulottuvuudet painottuvat eri tavoin. Jotkut aineiston virsistä ovat sellaisen yksilöllisen kokemuksen kuvausta, jolle on vaikea löytää paikkaa seurakunnan yhteislauluna. Jotkut esityksen virsistä taas ovat luonteeltaan sellaisia, että ne eivät pelkän sisältönsä puolesta ole tunnistettavissa kristillisiksi lauluiksi, vaan ne saavat merkityksensä asiayhteytensä kautta, kun niitä käytetään seurakunnassa. Joidenkin virsien kristillinen luonne aukeaa vasta viimeisissä säkeistöissä. Jossakin määrin nämä kysymykset koskevat virren ja sen sävelmän suhdetta: Millainen sävelmä sopii messuun seurakunnan yhdessä laulettavaksi? Osa lisävihkon ehdotuksista koettelee tarkoituksellisesti virren rajoja.

Ehdotuksen käsittelyssä on arvioitava sitä, missä nämä rajat kulkevat. Tässä apuvälineenä toimivat kolme edellä mainittua kriteeriä. Perustevaliokunta katsoo, ettei kriteereitä voi pitää täysin samanarvoisina ja yhteismitallisina. Raamatullinen ylityslaulu (esim. psalmivirsi) tai kirkon uskon kuvaus (uskontunnustusvirsi) voivat toimia virtenä, koska ne sisältävät kirkon uskon yhteisiä elementtejä, mutta yksinomaan yksilön kokemusta kuvaava laulu soveltuu huonosti virreksi. Sisällöltään ja ilmaisultaan vahvasti subjektiivinen virsi voi joutua ristiriitaan myös työryhmän neljännen yleisen valintaperusteen (4), yhteisöllisyyden kanssa. Tällöin virsiehdotukselle on vaikea löytää paikkaa jumalanpalveluselämässä tai seurakunnan yhteislauluna.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että virsien kielikuvat nousevat edelleen miltei yksinomaan maaseutuymäristöstä. Ruotsinkieliseen lisävihkoon on otettu yksi kaupunkivirsi (nro 33), mutta siinäkin kaupungista puhutaan negatiiviseen sävyyn. Valiokunnan mielestä nykyajassa olisi tarvetta virsille, jotka kuvaavat positiiviseen sävyyn kaupunkielämää. Ilmestyskirjan ja Psalmien kuva Jumalan

kaupungista antaisi tähän hyviä mahdollisuuksia. (Vrt. virsi 978 Pyhän kaupungin porteista, jonka 2. säkeistössä kielikuvat muuttuvat kuitenkin niityksi.)

Valiokunta korostaa lisävihkon kokonaisuuden arvioinnissa kahta sen luonteeseen liittyvää seikkaa. Ensinnäkään lisävihkoa ei pidä tarkastella nykyisestä virsikirjasta irrallisena, vaan sitä on luettava nykyisen virsikirjan kanssa kokonaisuutena, jonka nämä kaksi yhdessä muodostavat. Lisävihkon aineisto on täydentävää aineistoa, jolloin sen hyväksyminen ei merkitse sitä, että lisävihko yksin ohjaisi virsien kehityssuuntaa tai osoittaisi suuntaviivat mahdolliselle virsikirjauudistukselle. Lisävihkon hyväksyminen voi laajentaa virren määritelmää, mutta se ei merkitse nykyisen virsikirjan ilmentämän virren mallin hylkäämistä.

Toisaalta lisävihko on luonteeltaan kokeilevaa materiaalia. Tämän vuoksi arviointikriteereitä ei ole välttämätöntä soveltaa yhtä tiukasti kuin kokonaista uutta virsikirjaa laadittaessa. Lisävihkon virsien lopullinen arviointi tapahtuu siinä, ottaako seurakunta ne omakseen. Lisävihkon reseptioprosessia seurakunnissa on seurattava, jotta siitä voidaan ottaa oppia seuraavassa virsikirjauudistuksessa. Valiokunnan mielestä on arvokasta, että virsikirja säilyttää paikkansa koko kirkon virsikirjana.

Perustevaliokunta haluaa kiinnittää tässä yhteydessä huomiota virsikirjan uudistusprosessin avoimuuteen. Lisävihkoon on tuotettu uutta materiaalia kutsuseminareihin, mutta seurakuntaelämässä vakiintuneita hengellisiä lauluja on otettu mukaan vain vähän. Prosessin aikana palautetta on kerätty konferensseissa, kirkollisilta päättäjiltä ja valikoiduilta palauteryhmiltä. Lisävihkoaineistoa ei kuitenkaan ole julkaistu yleisön saataville, ja sen jakaminen julkisuuteen on kielletty tekijänoikeusyhteyksiin vedoten.

Perustevaliokunta katsoo, että ryhdyttäessä tulevaisuudessa virsikirjan kokonaisuudistukseen prosessin tulee olla avoin ja tavanomaiset tekijänoikeusmenettelyt huomioonottava. Virsikirjaehdotus on julkaistava yleisön saataville, jotta siitä voidaan käydä julkinen keskustelu. Virsikirjan luonne kirkon yhteisenä rukouksena edellyttää, että seurakuntalaisilla on oltava mahdollisuus kommentoida ehdotusta.

Kannanotot yksittäisiin virsiehdotuksiin

Valiokunnan kannanotoissa kiinnitetään huomiota virsitekstien soveltavuuteen jumalanpalveluskäyttöön ja siihen, kuinka virret kuvaavat kirkon uskoa.

Suomenkielinen lisävihkoehdotus

905

Kyseessä on vanhin tunnettu pohjoismainen virsiteksti, mistä kumpuaa sanan ”seppä” käyttö virren alussa. Ruotsinnoksessa (nro 30) puhutaan selvemmin tai vaan puusepistä tai kirvesmiehestä (”Himlens timmerman”), joka liittyy läheisemmin evankeliumeihin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että suomennoksessa asiayhteys Jeeseen rakentajana ei ole yhtä ilmeinen. Sana saattaa jäädä irralliseksi. Lisävihkoehdotuksen perusteiden mainitsemat muut arkaaiset kielikuvat jäävät puuttumaan. Lisäksi virren osastoa (Me kiitämme ja ylistämme vai Me rukoilemme) voisi myös pohtia.

915

Virsi on vahva yksilöllisen kokemuksen ilmaus, jossa sanoitetaan myös epäilyä. Se ilmaisee toisaalta myös yksittäisen ihmisen kaipausta ja etsintää. Virttä kuvataan jumalanpalvelusyhteydestä vieraantuneen ihmisen virreksi. Valiokunta pitää ongelmallisena, löytyykö sille seurakunnan elämässä käyttöyhteyttä. Missä tilanteessa virttä on ajateltu laulettavan?

916

Virsi rakentuu uskontoteologisille ja apofaattisille ajatuskuluille, joissa lähdetään yleisestä ja tuntemattomasta Jumalasta. Vasta viimeisessä säkeistössä viitataan selvästi kristilliseen Jumalaan. Kolmannesta säkeistöstä on mahdollista lukea ajatus, että Jumala tunnetaan vasta, kun maailman kaikkien ihmisten ja uskontojen jumalakaipuu ja -kuva otetaan huomioon.

Valiokunta pitää virren ajatuskulkua ongelmallisena erityisesti jumalanpalveluskontekstissa, koska jumalanpalvelus toimitetaan kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Hän on ilmoittanut itsensä Kristuksessa, joka on Isän täydellinen kuva.

Valiokunta katsoo, että virsi ei tällaisena sovi virsikirjaan, ja esittää sitä poistettavaksi.

925

Virsi rinnastuu Vanhan testamentin valitusvirsiin. Valiokunta kiinnittää huomiota viimeiseen säkeistöön, joka jää avoimeksi kysymykseksi. Onko virren päätös tällaisenaan sopiva? Valiokunta toivoisi, että virressä olisi jokin, vaikka heikko, toivon näköala, kuten alkuperäisessä ruotsinkielisessä versiossa.

928

Uupuneen ihmisen virsi, joka on myös sanoiltaan melko yksilöllinen. Virressä ei ole jännitteitä kirkon uskon kanssa, mutta valiokunta pohtii, missä määrin se sopii yhdessä laulettavaksi.

929

Virsi on vaikeatulkintainen ja sisältää monia kielikuvia. Siihen sisältyy kuitenkin ajatus selkeästä päämäärästä.

930

Puhekielinen nuoren ihmisen elämänkysymyksiä heijastava virsi on syntynyt lisävihkohankkeen virsiseminaarissa. Valiokunta kiinnittää huomion lauseeseen ”Teetkö uuden liiton aina kun joku syntyy”, joka on merkitykseltään epäselvä. Uudella liitolla on vakiintunut kirkollinen merkitys, joka viittaa Kristuksen ristinuhrillaan solmimaan kertakaikkiseen liittoon. Ilmaisua toistuu joka messussa ehtoollisen asetussanoissa. Valiokunta pitää siksi ilmaisua epäonnistuneena ja esittää sen korvaamista jollakin muulla.

933

Kyseessä on vanha laulu *Amazing grace*, jonka käännöstä on jonkin verran muokattu.

935

Kolmannen säkeistön ilmaisu ”kypsytellen viljaa” on yllättävä.

938

Virsi on tervehdys ja ylistyslaulu neitsyt Marialle. Valiokunta kiinnittää huomiota 3. säkeistöön, jossa todetaan: ”Meille esimerkin annoit!” Parempi ilmaisu olisi esikuva.

940

Kyseessä on paastonajan virsi, jossa muistellaan Jeesuksen kiusauksia erämaassa. Valiokunta kiinnittää huomiota säkeistön 4 kohtaan ”Kiusaaja kun ahdistaa syytöksillään hyökäten”. Koska virressä lähtökohdaksi otetaan Kristuksen kiusaukset esimerkkinä, ja virsi liittyy erityisesti paastoon, katsoo valiokunta, että sanan ”syytöksillään” tilalle sopisi paremmin ”houkutuksen” tai ”juonillansa”, jotka liittyvät kiusauksen kestämiseen.

944

Virren alusta voi saada kuvan, että naiset olivat pettyneitä, koska eivät voineet antaa kukkia Jeesukselle, sillä hän oli noussut haudastaan.

948

Virressä lauletaan: ”Niin vähän Luojan kylvö kaipaa, vain sydämeni suostumuksen...” Muotoilu herättää kysymyksen siitä, mikä on Jumalan armon ja ihmisen tahdon suhde. Luterilainen kirkko on korostanut Jumalan edeltäkäyvää ja edellytyksetöntä armoa, joka ei vaadi ihmisen ensin tekemää ratkaisua, vaan muuttaa ihmisen sydäntä.

952

Vanhahtavan muodon ”likemmäksi” (1. säk.) käyttämiseen ei näytä olevan erityisiä perusteita. Valiokunta esittää tekstin korjaamista muotoon ”lähemmäksi”.

957

Viimeisen säkeistön iankaikkisen elämän toivo vaikuttaa liian epävarmalta päättyessään kysymysmerkkiin. Valiokunta ehdottaa kysymysmerkin korvaamista pisteellä.

967

Valiokunta kiinnittää huomiota 3. säkeistön lauseeseen ”Vieläkin kuljet luonamme, Herra, maallemme annat sovituksen.” Preesens-muodosta johtuen jää epäselväksi, mitä sovitusta tarkoitetaan. Valiokunta esittää, että jälkimmäinen osa muutetaan imperfektiin: ”maallemme annoit sovituksen”.

971

Kyseessä on monien ihmisten ulkoa osaama, tuttu ja rakas laulu. Valiokunta ei pidä perusteltuna Immi Hellénin 3. säkeistön korvaamista uudella sanoituksella. Useiden erilaisten versioiden laatiminen tutuista lauluista luo sekaannusta. Valiokunta esittää, että kolmanneksi säkeistöksi palautetaan Immi Hellénin alkuperäinen runo.

974

Viimeinen säkeistö käy ehtoollisvirreksi, kun taas ensimmäisessä säkeistössä puhutaan tavallisesta syömisestä. Onko Jumalan valtakunta leivässä ja juustossa vai leivässä ja viinissä? Teksti sakramentalisoi tavallisen syömisestä ja juomisesta. Virren alku ja loppu vievät mielikuvat eri suuntiin. Ongelma on ensimmäinen säkeistö, muuten virsi toimisi ehtoollisvirtenä.

Valiokunta esittää, että ensimmäinen säkeistö jätetään pois tai virren kokonaisuutta muuten muokataan nämä seikat huomioiden.

977

Ruusu on kristillisessä perinteessä Kristuksen haavojen vertauskuva, mutta onko vertauskuva riittävän ymmärrettävä?

Ruotsinkielinen lisävihkoehdotus

12-14

Onko tarkoituksenmukaista julkaista virtenä pelkkä antifoni ja psalmi?

20

Virsi on lastenvirsi. Valiokunta pitää ongelmallisena, että virressä ei ole mitään eksplisiittistä kristillistä sisältöä. Ainoa tähän suuntaan viittaava ilmaus on 2. säkeistön sana ”anden”, mutta ei ilmene, mitä henkeä tarkoitetaan. Jumalan henki ei ole nukkuva henki, joka pitäisi herättää. Virsi voitaisiin laulaa täysin tunnustuksettomassa tilaisuudessa.

Valiokunta katsoo, että tulisi vakavasti harkita virren jättämistä pois lisävihkosta.

22

Vrt. suomenkielisen virsikirjan virsi 948. Toisen säkeistön ilmaisu ”mitt hjärtas Ja” asiana, jonka Jumala vaatii, ei vastaa luterilaista korostusta Jumalan armon yksinvaikuttavuudesta. Valiokunta ehdottaa ilmaisun muuttamista tämä huomioiden.

23

Kyseessä on Ruotsin kirkon virsi vuoden 2000 vaihteeseen. Virsi puhuu Jeesuksesta Kristuksesta, mutta on moniselitteinen ja vaikeasti avautuva. Millainen inkarnaatiokäsitys virressä on? Näyttää siltä, että virressä samastetaan jokainen ihminen Kristukseen.

24

Virsi on yksi Martin Lönnebon rukoushelminauhan rukouksista. Asiayhteydestään irrotettuna se kuitenkin antaa Jumalasta melko persoonattoman ja hahmottoman kuvan. Lisäksi se on erittäin lyhyt. Virsi tulee ymmärrettäväksi kristillisenä virtenä jumalanpalveluksen yhteydessä, mutta siitä irrotettuna se voisi soveltua muidenkin uskontojen uskonnonharjoitukseen.

30

Eri melodia, mutta sama pohjateksti kuin suomenkielisen lisävihkon virrellä 905. Ruotsinnoksessa puhutaan sepän sijaan puusepistä tai kirvesmiehestä (”timmerman”), joka liittää tekstin läheisemmin evankeliumiin.

33

Urbaaniin kaupunkiympäristöön liittyvä virsi. Valiokunta kysyy kuitenkin, onko tarpeen kuvata kaupunkielämää niin negatiivisin sävyin? Raamattu puhuu Jumalan kaupungista – eikö kaupunkielämä voisi siis toimia myös positiivisten asioiden kielikuvana? Ei ole hyvä, jos syntyy kuva, että kirkko on jäänyt vain maaseudulle.

37

Lucianpäivän virsi. Valiokunta pitää hyvänä, että virren 2. säkeistössä Lucian tuo ma valo liitetään Kristukseen ja todetaan, että me kaikki voimme olla tämän valon kantajia.

40

Virsiehdotuksen melodia on suhteellisen vaikea, ja se onkin perinteisesti ollut käytössä yksinlauluna. Valiokunta kysyy, soveltuuko virsi seurakunnan yhteislauluksi.

43

Virressä on myös suomenkielinen teksti, jota valiokunta ei pidä yhtä viimeisteltyinä kuin ruotsinkielisiä sanoja. Mikäli suomennos hyväksytään osana lisävihkoa, valiokunta toivoo, että sanoista ilmenisi selkeämmin alkutekstin tavoin tekstin liittyminen Betlehemin tähteen, ja että sanoja muokattaisiin tämän mukaisesti. Minkä vuoksi ”stjärnans glans” on käännetty 1., 2. ja 5. säkeistössä taivaan loisteeksi, mutta 2. ja 3. säkeistössä tähden loisteeksi?

45

Virsiehdotuksen 3. säkeistö sisältää pyynnön Neitsyt Marialle rukoilla puolestamme. Augsburgin tunnustuksen (CA XXI) ja sen puolustuksen mukaan pyhiä voidaan muistaa esikuvina ja kunnioittaa. Heidä ja heissä ilmenneitä Jumalan lahjoja voidaan kiittää ja ylistää. Heidän esikuvansa voi vahvistaa uskoamme ja lohduttaa meitä, ja me voimme jäljitellä heitä. Tunnustuksen puolustuksessa todetaan myös, että luterilaiset myöntävät pyhien, mukaan lukien Neitsyt Marian, rukoilevan kirkon puolesta, mutta muistutetaan samalla, että tästä ei kuitenkaan ole vakuutusta tai esimerkkiä Raamatussa. Tunnustuksessa suhtaudutaan tämän vuoksi pyhien avuksihuutamiseen kriittisesti, erityisesti jos siihen käsketään tai siihen liitetään lupauksia.

Luterilaisen tunnustuksen mukaan pyhien avuksihuutaminen eli esirukouksien esittäminen pyhille on asia, josta kirkon jäsenillä voi olla erilaisia mielipiteitä. Tunnustus ei kiellä rukoilemista, mutta ei myöskään kehota siihen, vaan katsoo, että kyseessä on asia, jolla ei voi sitoa omaatuntoa. Siksi virret ja liturgiset tekstit, jotka sisältävät pyhille osoitettuja rukouksia, kuuluvat pikemminkin yksityisen hartauden kuin yhteisöllisen jumalanpalveluselämän piiriin.

Virren 3. säkeistöä on tarpeen muokata tämän mukaisesti.

54

Ks. suomenkielisen lisävihkon virsi 944. Tekstistä on suomenkielisen version tavoin mahdollista saada vaikutelma, että tyhjä hauta on pettymys.

74

Isä meidän –rukouksen ekumeeninen sanamuoto laulettuna.

81

Virsi on tarkoitettu kastevirreksi. Sen sanat eivät silti puhu kasteesta suoraan. Kolmas säkeistö aukenee kuitenkin kasteeseen viittaavaksi asiayhteyden kautta.

83

Virsi on myös tarkoitettu kastevirreksi, mutta sanoissa ei puhuta kasteesta, vaan luomisen teologiasta. Kertosäe on kasteteologian näkökulmasta sisällöllisesti ongelmallinen.

93

Virsi kertoo prostituoidusta naisesta, joka liitetään Luuk. 7:36-50 syntiseen naiseen, joka pesi Jeesuksen jalat kyyneleillään, ja jonka Jeesus kohtaa ihmisarvoisesti. Teksti on poikkeuksellisen väkevä ja sisältää voimakkaita sanoja, kuten ”hora” sekä melko suorasanaista maksullisen seksin kuvausta. Valiokunta arvostaa tekstin väkevyyttä, mutta kysyy, missä määrin ja millaisessa tilanteessa sitä voidaan laulaa jumalanpalveluksessa. Voidaan kysyä, keskitytäänkö tekstissä yhteen syntiin liikaa ja leimaavalla tavalla, ja onko sanointu liian radikaali, sillä seurakunnan keskellä voi olla seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutuneita. Sisältönsä osalta virsi sopi-

si periaatteessa päivän virreksi 2. paastonajan sunnuntaihin 3. vuosikerran evankeliumitekstiä käytettäessä.

94

Jumalan hyväksynnästä ja ihmisarvosta puhuva virsi, joka on tarkoituksella asetettu virren 93 rinnalle.

96

Virren 1. säkeistössä ihmistä käsketään avaamaan nyrkissä olevat kätensä, avaamaan silmänsä ja koko sydämensä ja ottamaan vastaan, mitä Jumala haluaa antaa. Toisessa säkeistössä kehoitus on muutettu Jumalalle osoitetun rukouksen muotoon. Ensimmäinen säkeistö herättää kysymyksen, voiko ihminen itse avata itsensä Jumalalle, mutta yhdessä 2. säkeistön kanssa virsi voidaan ymmärtää lain ja evankeliumin dialektiikan kautta: Jumala itse avaa ihmisen ottamaan vastaan ne lahjat, jotka hän hänelle lahjoittaa.

108

Amazing grace –laulun ruotsinnos. Käännöksessä on jonkin verran muokattu 1. säkeistöä poistamalla kielikuva sokeudesta. Tämä perustuu lisävihkossa noudatettuun tavoitteeseen käyttää inklusiivista kieltä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että samalla säkeistön tähtäyspiste on muuttunut. Suomenkielisessä käännöksessä teksti on sanoitettu muotoon ”Nyt uusin silmin nähdä saan / Nyt katson Jeesukseen.” Ruotsinkielisessä sen sijaan viitataan elämän rikkauteen: ”Jag ser det som jag aldrig såg: hur rikt mitt liv kan bli.” Valiokunnan arvion mukaan suomenkielinen käännösratkaisu säilyttää paremmin alkutekstin pelastuskemukseen liittyvän intention.

114

Katastrofitilanteisiin soveltuva virsi. Suomenkielisessä lisävihkoehdotuksessa numero 925. Verrattuna suomenkieliseen versioon virteen sisältyy vahvemmin ajatus siitä, että Jumala on läsnä kärsimyksen pimeydessä ihmisen kanssa.

128

Ehdotuksessa Astrid Lindgrenin Iidan kesälaulu on otettu käyttöön virtenä. Teksti tulee Astrid Lindgrenin kertomuksista Vaahteramäen Eemelistä ja Iidasta kirjasta ”Emil i Lönneberga” ja melodia on peräisin Eemeli ja Possuressu –elokuvasta. Sen alkuperäinen konteksti on tilanne, jossa eläimet nukahtavat syötyään käyneitä omenoita. Iida herättää eläimet luullen herättävänsä ne eloon. Laulusta on tullut suosittu, usein suvivirteen rinnastuva koulujen päättäjäislaulu. Virsikirjan yhteydessä laulun sanat luetaan kristillisessä kontekstissa niin, että ne kertovat Jumalan luomistyöstä. Kirkko siirtäisi tässä tapauksessa tekstin alkuperäisestä yhteydestään ja liittäisi sen kirkon omaan perinteeseen. Arvioitavaksi tulee, sisältyykö tällaiseen funktion muutokseen periaatteellisia ongelmia, ja ovatko ne sellaisia, jotka puhuisivat virren käyttöä vastaan.

Valiokunta esittää virttä poistettavaksi.

Turussa 6. päivänä toukokuuta 2015

Valiokunnan puolesta

Simo Peura
puheenjohtaja

Ilmari Karimies
sihteeri

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Peura sekä jäsenet Aspinen, Juntunen (osin), Ketonen, Korhonen, Koskenniemi, Kuikka, Kujala, Linnoinen, Lumijärvi, Määttänen, Niemelä, Niiranen, Nummela, Puhalainen, Repo, Särkiö ja Åstrand.